

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за избор на доцент
в професионално направление 2.1. Филология (Общо езиковзнание. Палеобалкански
езици), обявен в ДВ бр. 31/18.04.2017 г.

с кандидат гл. ас. д-р **Албена Найденова Мирчева**

Изготвил становището: проф. дфн Живка Стефанова Колева-Златева,
катедра „Обща лингвистика и старобългаристика”, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”,
член на Научното жури въз основа на заповед № РД 38 – 362 от 07.06.2017 г. на Ректора
на СУ ”Св. Климент Охридски”

Образование и професионална квалификация: Гл. ас. д-р Албена Мирчева е възпитаничка на Софийския университет „Климент Охридски”, където през 1987 г. завършва класическа филология, втора специалност – немска филология. От 2006 г. е доктор по езиковзнание въз основа на защитен дисертационен труд на тема: „Особености на гръцкия език в периода IV–VI век по епиграфски данни от България“. Специализирала е в Саарбрюкен, Германия, през 1995 г. Владее на високо ниво немски, английски и руски и на по-ниско ниво – френски и италиански. Несъмнено важно за изграждането на А. Мирчева като специалист е и това, че е завършила Националната гимназия за древни езици и култури „Св. Константин-Кирил Философ“.

Преподавателска работа: Албена Мирчева започва академичната си преподавателска кариера през 1990 г. като хоноруван преподавател в Катедрата по общо, индоевропейско и балканско езиковзнание на СУ „Климент Охридски”. През 1996 г. е избрана за асистент, през 2000 е повишена в длъжност „старши асистент”, а през 2006 г. – в „главен асистент”. Преподавателската работа на А. Мирчева включва водене на лекционни курсове и семинарни занятия по общо езиковзнание, палеобалкански езици и старогръцки език – респектиращи академични дисциплини, за които се изисква нелека, многостранна и задълбочена подготовка, предполагаща натрупването на много знания от различни области, владееенето на съвременни и древни езици – компетентности и качества, които кандидатката за заемане на академичната длъжност „доцент“ притежава.

Научно-изследователската дейност на Албена Мирчева е в пълна хармония с водените от нея университетски курсове. В конкурса за заемане на длъжността „доцент“ тя участва с една книга „Увод в палеобалканистиката“, 8 статии, също посветени на различни въпроси на палеобалканските езици, и 3 рецензии на книги, посветени на въпроси на етимологията, палеобалканските езици и индоевропейското езиковзнание.

Монографията „Увод в палеобалканистиката“ представлява задълбочено и широкообхватно изследване, стъпило върху достатъчна по обем научна литература, намерило баланса между традицията и съвременните постижения на езиковедската наука в областта на палеобалканистиката. Този труд, замислен като учебник за нуждите на университетския курс по палеобалкански езици, надхвърля изискванията, поставяни пред учебната литература – с последователното цитиране на научна литература и нейния обхват, с поставянето и вземането на отношение по широк кръг дискуссионни въпроси, с прилежното проследяване на историята на всеки изследван въпрос. Авторката си поставя за цел да представи до голяма степен изчерпателна и, най-важното, осъвременена информация за палеобалканските езици, за техните родствени отношения, за фонологичните, морфологичните, словообразователните и лексикалните сходствата и различията между тях, осмислени в диахронна перспектива.

Монографията притежава ясна и логична структура, определена от целите и спецификата на изследването. След преглед на състоянието на палеобалканските проучвания, на мястото на българските и чуждестранните учени на това научно поприще, изчерпателно са разгледани източниците, върху които стъпват изследванията на най-древните балкански езици – литературните и историческите произведения на античните автори, античните лексикони и глосарии, епиграфските данни, ономастичният материал, субстратната лексика. Изтъкнати са специфичните проблеми, свързани с изучаването на палеобалканските езици. Напълно основателно като такива са посочени: липсата на собствена писменост у тях и поради тази причина невъзможността за адекватно представяне на звуковата форма на запазените езиков материал; липсата и на достатъчно количество запазена апелативна лексика и на свързани текстове (което прави невъзможно изследването на синтаксиса); голямото етнолингвистично разнообразие на палеобалканските народи, наличието на множество племена, говорещи близки езици (или диалекти); населяваната огромна територия; миграцията на отделните племена, контактуващи помежду си и с други народи; съхраняването на различно количество езикови данни от отделните езици. Всичко това прави изключително трудно проследяването на генезиса на отделните палеобалкански езици и определянето на родствените отношения между тях.

В отделни части на монографията са анализирани данните за основните палеобалкански езици – пеласгийски, тракийски, дако-мизийски, фригийски, илирийски и древен македонски. Авторката се е стремела за всеки един език по възможност да привежда еднотипна информация – екстралингвистични данни относно племената, говорили съответния език, населявана територия и миграционни процеси, данни за контакти с други балкански и небалкански народи, сведения от антични автори, както и исторически и археологически свидетелства; глоси и ономастични данни, осмислени в сравнително-историческа перспектива; изводи за подсистемите на съответния език – фонологична, морфологична, словообразователна и лексикална в степента, в която това е възможно да се направи според наличните данни. За всеки един

език са представени съществуващите хипотези със съответните аргументи по един или друг въпрос. Винаги са привеждани факти от най-нови изследвания, базирани на най-нови открития на артефакти от материалната и духовната култура на изследваните древни народи. Без да натрапва мнението си, авторката дава вероятна оценка на създадените във времето хипотези с оглед на получените и най-нови данни от многогодишните търсения. Разсъжденията на А. Мирчева я представят като ерудиран учен, умеещ да взема решения въз основа на обобщаването на данни от различно естество – исторически, лингвистични, палеографски, етнокултурни. Въз основа на цялостното проучване на палеобалканските езици, представено в монографията, авторката прави извода за категоричността на родствените отношения между тях, за близостта на всеки един от тези езици и с древногръцкия език, която при фригийския и древния македонски се оказва изключително голяма и способства асимилирането им. Безспорната близост между палеобалканските езици, която не се дължи само на родствените отношения между тях, според А. Мирчева дава основание да се смята, че някога е съществувал палеобалкански езиков съюз.

Освен че обобщава всички данни и направени изводи за основните палеобалкански езици, книгата има и още едно ценно качество. Тя представлява своеобразен справочник за най-значимата научна литература по въпросите на палеобалканистиката, проследена във времето, групирана според изследвания въпрос.

Ще отбележа и това, че книгата „Увод в палеобалканистиката”, първоначално замислена като учебно пособие, с успех ще се използва като такова за нуждите на университетското обучение по палеобалкански езици. Логичността на изложението, аргументираността на тезите, достъпността и яснотата на изказа са важни качества в това отношение.

Заклучение

Като вземам под внимание казаното дотук и се съобразявам със законовите изисквания, изразявам своята категорична позиция, че гл. ас. д-р Албена Найденова Мирчева заслужава да бъде избрана за доцент по професионално направление 2.1. Филология (Общо езикознание. Палеобалкански езици). Тя е учен с доказани качества, чиято изследователска работа пряко усъвършенства преподавателската ѝ компетентност.

11.08.2017 г.

проф. дфн Живка Колева-Златева